

**TÜRKİYE'DE SOSYAL PLANLAMA;
SORUNLAR
ÇÖZÜM ÖNERİLERİ:
GİRİŞ VE EĞİTİM**

Prof.Dr. Esin Ergin

21. Yüzyıl için Planlama Kurultayı
Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi
5.Aralık.2012

İÇERİK

- PLANLAMA GEREĞİ
- TÜRKİYE'DE SOSYAL PLANLAMANIN VİZYONU
- TÜRKİYE'NİN İNSANI GELİŞME GÖSTERGELERİ
- SOSYAL PLANLAMANIN ANA BAŞLIKLARI:
 - EĞİTİM
 - SAĞLIK
 - SOSYAL GÜVENLİK
 - İSTİHDAM

PLANLAMA GEREĞİ

- EKONOMİK GELİŞME İÇİN PLANLAMA
- KARARALARI YÖNLENDİRMEK
- KARAR GEREKÇELERİNİ OLUŞTURMAK
- SOMUT SEÇENEKLERİ BELİRLEMEK
- DEĞERLERLE OLGULARI KARŐILAŐTIRMAK

SOSYAL PLANLAMA

- EKONOMİK KALKINMA İÇİN GEREKLİ TOPLUMSAL ALTYAPIYI GERÇEKLEŞTİRECEK POLİTİKALARIN TASARLANMASI
- TOPLUMSAL KALKINMAYA AYRILACAK EKONOMİK KAYNAKLARIN SAPTANMASI
- EKONOMİK, SOSYAL VE FİZİKSEL PLANLAMANIN BİRLİKTE OLUŞTURULMASI GEREKLİ
- TEMEL AMAÇ BİREYİN VE AİLENİN REFAHININ ARTIRILMASI
- ÖĞRENEN TOPLUMU OLUŞTURMAK

SOSYAL PLANLAMANIN İÇERİĞİ

- YAŞAM STANDARTLARI:
 - HANEHALKLARININ GELİRİ VE TÜKETİMİ
- FİZİKSEL, DOĞAL, İNSAN VE SOSYAL SERMAYENİN DEĞERLEMESİ
- GELİR DAĞILIMI
- TÜKETİM DAĞILIMI
- REFAHIN DAĞILIMI
- SOSYAL ÇEVRE
- ONURLU BİR İŞ
- DÜZGÜN KONUT
- POLİTİK KATILIM
- KİŞİSEL VE EKONOMİK GÜVENLİĞİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

TÜRKİYE'DE SOSYAL PLANLAMANIN SORUNLARI

- SİYASETİN VE LİDERLİĞİN TOPLUMSAL KONULARDAKİ DEĞERLERİNİN PLANLAMAYI ARKA PLANA İTMİŞ OLMASI
- PLANLAMANIN KURUMSALLAŞMASININ ENGELLENMESİ
- SİYASİ GİZLİ GÜNDEM
- TOPLUMSAL GERİ KALMIŞLIĞIN YARATTIĞI KISIR DÖNGÜ

TÜRKİYE'DE SOSYAL PLANLAMANIN VİZYONU

ÇAĞDAŞ UYGARLIK DÜZEYİ PARALELİNDE

GELİŞMEYİ GERÇEKLEŞTİRMEK

SOSYAL PLANLAMANNIN TEMEL BAŞLIKLARI

- EĞİTİM
- SAĞLIK
- İSTİHDAM
- SOSYAL GÜVENLİK

EĞİTİMİN AMACI

- HÜR, BAĞIMSIZ, UYGAR VE REFAH DÜZEYİ YÜKSEK BİR BİLGİ TOPLUMU YARATMAK
- KÜRESELLEŞEN DÜNYADA EŞİT REKABET İÇİN GEREKLİ BİLGİ VE BECERİLERİ KAZANDIRMAK
 - ÖĞRENMEYİ ÖĞRENME VE YENİLİKÇİLİK
 - DİJİTAL OKUR YAZARLIK
 - MESLEK VE YAŞAM BECERİLERİ

EĞİTİM VE SORUNLARI

- EĞİTİME AYRILAN KAYNAKLARIN YETERSİZLİĞİ
- OKUR YAZAR NÜFUS ORANININ MEDENİ ÜLKELER DÜZEYİNE ÇIKARILAMAMASI
- OKULLAŞMA ORANLARININ GEREKTİĞİ HIZDA ARTMAMASI
- EĞİTİMDE KALİTE SORUNU
- 4 + 4 + 4 FELÂKETİ

**TÜRKİYE'NİN İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ
VERİLERİNE GÖRE BULUNDUĞU YER
(TABLO.1)**

TABLO. 1.1 İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ TEMEL VERİLERİ 2011- 2012

ÜLKELER	İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ SIRASI 2011	EKONOMİK BÜYÜKLÜK SIRASI	GSYHİ'DAN Kişi BAŞINA DÜŞEN GELİR (2011) \$	GINI ENDEKSİ	DOĞUMDA BEKLENEN YAŞAM SÜRESİ (yıl)	ORTALAMA OKULA DEVAM SÜRESİ (yıl)	BEKLENEN OKULA DEVAM SÜRESİ (yıl)
NORVEÇ	1	47	53.400	25	81,1	12,6	17,3
HOLANDA	3	22	42.000	30,9	80,9	11,6	16,8
FRANSA	20	10	35.100	32,7	81,5	10,6	16,1
TÜRKİYE	92	17	10.444	40,4	74,6	6,5	11,8
EN YÜKSEK HDI GRUBU ORTALAMASI			33,352		80	11,3	15,9
YÜKSEK HDI GRUBU ORTALAMASI			11,579		73,1	8,5	13,6
AVRUPA VE ORTA ASYA ORTALAMASI			12,004		71,3	9,7	13,4
DÜNYA ORTALAMASI			10,082		69,8	7,4	11,3

Kaynak: 1. HDI, UNDP, 2011

2. TÜİK.

3. CIA, Database, 2012.

EĞİTİME AYRILAN KAYNAKLARIN YETERSİZLİĞİ

**OKUR YAZAR NÜFUS ORANININ MEDENİ
ÜLKELER DÜZEYİNE ÇIKARILAMAMASI**

**OKULLAŞMA ORANLARININ GEREKTİĞİ HIZDA
ARTMAMASI**

(TABLO.2 - TABLO.3)

TABLO. 1.2 GELİR, KİŞİ BAŞINA GELİR, EĞİTİME AYRILAN PAY VERİLERİ İGE 2011

ÜLKELER	HDI SIRASI 2011	GSYH'DAN KİŞİ BAŞINA DÜŞEN GELİR (2011) \$	GSYH'DAN EĞİTİME AYRILAN PAY %	YETİŞKİN NÜFUS OKUR YAZAR ORANI (14 + yaş) %	İLKÖĞRETİM BRÜT OKULLAŞMA % 2001-2010	ORTA ÖĞRETİM BRÜT OKULLAŞMA % 2001-2010	YÜKSEK ÖĞRETİM BRÜT OKULLAŞMA % 2001-2010
NORVEÇ	1	53,400	9,7	-	98,7	110,4	73,5
HOLANDA	3	42,000	10,8	-	106,9	120,8	61,6
FRANSA	20	35,100	5,6	-	108,7	113,0	55,3
TÜRKİYE	92	10,444*	3,8	94,4*	108,4*	92,6*	35,6
EN YÜKSEK HDI GRUBU ORTALAMASI		33,352	11,9	-	102,7	99,7	72,9
YÜKSEK HDI GRUBU ORTALAMASI		11,579	6,5	93,2	110,3	90,4	49,3
AVRUPA VE ORTA ASYA ORTALAMASI		12,004	6,4	98	98,5	90,7	57,1
DÜNYA ORTALAMASI		10,082	10,2	80,9	106,9	68,4	27,6

* Veriler 2011 yılına aittir.

TABLO. 1.3 TÜRKİYE'DE GSYH VE MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİNDEN MİLLİ EĞİTİM'E AYRILAN PAY

YILLAR	MEB BÜTÇESİNİN GSYH İÇİNDE PAYI %	YÖK VE ÜNİVERSİTE BÜTÇELERİNİN GSYH İÇİNDE PAYI %	TOPLAM EĞİTİM'E GSYH'DEN AYRILAN PAY %	MEB BÜTÇESİNİN MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ İÇİNDE PAYI %	YÖK VE ÜNİVERSİTE BÜTÇELERİNİN MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ İÇİNDE PAYI %	TOPLAM EĞİTİM'E MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ İÇİNDE AYRILAN PAY %
1999	2,04	0,65	2,69	7,82	2,48	10,3
2000	2,01	0,63	2,64	7,15	2,24	9,39
2003	2,24	0,75	2,99	6,91	2,32	9,23
2011	2,66	0,9	3,56	10,91	3,68	14,59
2012	2,75	0,89	3,64	11,16	3,63	14,79
2013	-	-	-	10,69	3,43	14,13

Kaynak: MEB.

Toplam Eğitim: MEB, YÖK ve Üniversitelerin bütçelerinin toplamıdır.

TABLO.1.4 ZORUNLU EĞİTİM 2011-2012

	TAM ZAMANLI ZORUNLU EĞİTİM		
ÜLKE	BAŞLAMA YAŞI	BİTİRME YAŞI	TAM ZAMANLI ZORUNLU EĞİTİM SÜRESİ YIL
NORVEÇ	6	16	10
HOLANDA	5	18	13
FRANSA	6	16	10
TÜRKİYE	5	9	4

Kaynak: Eurydice.

EĞİTİMDE KALİTE SORUNU (TABLO.5)

TABLO.1.5 MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM 2011-2012

ÜLKE	TAM ZAMANLI ZORUNLU EĞİTİM		YARI ZAMANLI EĞİTİM	
	BAŞLAMA YAŞI	BİTİRME YAŞI	BAŞLAMA YAŞI	BİTİRME YAŞI
NORVEÇ	16	19	18	20
HOLANDA	14	16	16	20
FRANSA	15	18	-	-
TÜRKİYE	10		10	

Kaynak: Eurydice.

Kanun No. 6287.

TABLO. 1.6 OECD PISA SONUÇLARI (2009)

		OKUMA ALT DEĞERLEMELERİ							
SIRA		GENEL OKUMA	ERİŞİM VE ÇEKME	BİRLEŞTİRME YORUMLAMA	DÜŞÜNME DEĞERLEME	SÜREKLİ METİN	FARKLI METİNLER	MATEMATİK	FEN
1	ÇİN	536	549	558	557	564	539	600	575
10	HOLANDA	508	519	504	510	506	514	526	522
12	NORVEÇ	503	512	502	505	505	498	498	500
22	FRANSA	496	492	497	495	492	498	497	498
41	TÜRKİYE	464	467	459	473	466	461	445	454

 OECD ortalamasının çok üstü.
 OECD ortalamasına yakın.
 OECD ortalamasının çok altı.

TÜRKİYE'DE ÖĞRETMEN BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYILARI:

- OKUL ÖNCESİ EĞİTİM: 21
- İLKÖĞRETİM: 21
- ORTAÖĞRETİM: 20
- GENEL ORTALAMA: 21

- FRANSA'DA GENEL ORTALAMA: 18,7

- IGE'DE İLK 50'DE YER ALAN ÜLKELERDE ORTALAMA:
6,5 - 18,7

2012 ÖSYS SONUÇLARI

- BOŞ KALAN KONTENJAN: 80,228 (% 11.11)
- TABAN PUANI AŞAN ÖĞRENCİ ORANI: % 72.32
- AÇIK KALAN KONTENJANLAR:
 - MATEMATİK: % 51.2
 - KİMYA: % 66.60
 - BİYOLOJİ: % 71
 - FİZİK: % 76.70

EĞİTİM PLANLAMASININ ANA HEDEFLERİ

- 4 + 4 + 4 YAŐASININ DERHAL KALDIRILMASI VE ZORUNLU TAM ZAMANLI EĞİTİMİN SÜRESİNİN 12 + YILA ÇIKARILMASI
- OKUR YAZAR NÜFUS ORANININ MEDENİ ÜLKELER DÜZEYİNE ÇIKARILMASI
- EĞİTİME AYRILAN KAYNAKLARIN İNSANİ GELİŐMESİ YÜKSEK ÜLKELER DÜZEYİNE ÇIKARILMASI
- OĐKULLAŐMA ORANLARININ ARTIRILMASI İÇİN GEREKLİ ÖĞRETMEN SAYISININ KADROYA ALINMASI VE GEREKLİ FİZİKSEL YATIRIMLARIN YAPILMASI
- EĞİTİMİN ORGANİZASYON YAPISININ, İÇERİĞİNİN VE UYGULAMASININ 21. YY'IN GEREKTİRDİĞİ BECERİLERİ KAZANDIRACAK ŐEKİLDE YENİDEN DÜZENLENMESİ

EK TABLOLAR

**EK TABLO. 1.1 TÜRKİYE'DE GELİŞİMİŞLİK GÖSTERGELERİNDEKİ DEĞİŞİM
1923-2010**

YILLAR	TOPLAM NÜFUS (000)	GSYHİ \$ (000)	KİŞİ BAŞINA GELİR \$	GINI KATSAYISI	6 + YAŞ OKUR YAZAR ORANI %	BEKLENEN YAŞAM SÜRESİ	BEBEK ÖLÜM ORANI (BİNDE)	YILLIK DOĞAL NÜFUS ARTIŞ HIZI %
1923	12.475	1.117.171	45	-	10,6			2,1
1938	16.961	2.945.098	88	-	22,4			1,7
1950	20.947	6.778.814	166	-	32,5			2,17
1960	27.755	19.477.923	335	0,55	39,5			2,46
1970	35.605	25.306.728	366	0,57	56,2	55,1	150	2,5
1980	44.737	90.678.582	2.041	0,52	67,5	59,0	110,8	2,49
1990	56.473	200.554.694	3.639	0,49	80,5	67,4	67	2,17
2000	64.259	265.384.360	4.130	0,44	87,3	71,0	28,9	1,37
2011	73.723	772.298.000	10.444	0,40	95,1	74,6	12,2	1,7

Kaynak: TÜİK

EK TABLO. 1.2 TÜRKİYE'NİN EĞİTİM GÖSTERGELERİNDEKİ DEĞİŞİM 1923-2011

YILLAR	TOPLAM NÜFUS (000)	OKUR YAZAR ORANI %	KİŞİ BAŞINA GELİR \$	NET OKULLAŞMA ORANI % OKUL ÖNCESİ	BRÜT OKULLAŞMA ORANI % İLKÖĞRETİM	BRÜT OKULLAŞMA ORANI % ORTAÖĞRETİM	BRÜT OKULLAŞMA ORANI % YÜKSEK ÖĞRETİM	ÖĞRENCİ-ÖĞRETMEN ORANI İLKÖĞRETİM
1923	12.475	10,6	45					33
1938	16.961	22,4	88					48
1950	20.947	32,5	166		69,5	4,8	1,3	45
1960	27.755	39,5	335		81,1	15,8	3,1	46
1970	35.605	56,2	366		99,7	30,7	5,7	38
1980	44.737	67,5	2.041		97,7	40,6	6,4	26
1990	56.473	80,5	3.639	5,1 (2)	101,9	60,3	15,7	30
2000	64.259	87,5	4.130	10,1	100,9	61,0	28,0	30
2011	74.724	94,3	10.444	30,9 (3) (4)	108,4	92,6	-	30

Kaynak: TÜİK: (1) 1997/1998 yılından itibaren ilköğretim 8 yıla çıkmıştır.

(2) 1995 yılı

(3) 3-5 yaş

(4) 4-5 yaş grubunda net okullaşma oranı 2011-2012'de %44.04; 5-6 yaş grubunda %67'dir.

(5) 2010 yılında Yüksek Öğretimde brüt okullaşma oranı % 58,5 (%35,6 örgün; %31,4 açık öğretim)

(6) Net okullaşma oranları 2011 yılında ilköğretimde %98,67; Ortaöğretimde %67,37; Yükseköğretimde %33,06'dır.

**EK TABLO. 1.3 TÜRKİYE'DE YAŞ GRUPLARINA VE
CİNSİYETE GÖRE OKUMA YAZMA BİLMEYENLER
2011**

YAŞ GRUBU	KADIN	KADIN %	ERKEK	ERKEK %
Haz.13	3.940	73%	1.424	27%
14-17	15.582	79%	4.226	21%
18-21	52.298	77%	15.718	23%
22-24	56.826	79%	15.050	21%
25-29	91.158	77%	26.582	23%
30-34	95.511	78%	26.611	22%
35-39	87.020	82%	19.585	18%
40-44	94.286	85%	16.936	15%
45-49	152.757	87%	22.907	13%
50-54	175.423	87%	25.277	13%
55-59	267.109	87%	39.532	13%
60-64	306.228	87%	46.774	13%
65 +	1.219.428	81%	293.082	19%
TOPLAM	2.617.566	82,5%	553.704	17,5%
GENEL TOPLAM	3.171.270			

Kaynak: TÜİK.

EK TABLO. 1.4 TÜRKİYE'DE NET OKULLAŞMA TRENDİ % 2001-2012

	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012*
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM 36-72 YAŞ AY GRUBU	5,4	7,5	8,4	10,4	13,6	16,1	17,9	22,9	26,9	29,9	30,9
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM 48-72 YAŞ AY GRUBU	8,9	11,2	12,5	15,5	20,2	24,1	26,6	32,5	38,6	43,1	44,04
İLKÖĞRETİM	92,4	91	90,2	89,7	89,8	90,1	97,4	96,5	98,2	98,4	98,67
ORTA ÖĞRETİM	48,1	50,6	53,4	54,9	56,6	56,5	58,6	58,5	65	69,3	67,37

Kaynak: Eğitim Reformu Girişimi, 2011.

* TÜİK

EK TABLO. 1.5 OECD ÜLKELERİNDE EN DÜŞÜK ÖĞRETMEN ÜCRETLERİ 2010 (işe ilk giriş)(satın alma paritesiyle)

ÜLKELER	IGE SIRASI 2011	ÖĞRETMEN ÜCRETLERİ İLKÖĞRETİM (yıllık \$)	ÖĞRETMEN ÜCRETLERİ ORTA ÖĞRETİM (ilk sınıflar) (yıllık \$)	ÖĞRETMEN ÜCRETLERİ ORTA ÖĞRETİM (yüksek sınıflar) (yıllık \$)	GSYHİ'DAN Kişi BAŞINA DÜŞEN GELİR (2010) \$
NORVEÇ	1	32.629	32.629	35.991	54.568
HOLLANDA	3	36.861	38.001	38.001	40.804
FRANSA	20	24.334	27.184	27.420	33.385
TÜRKİYE	92	23.130	-	23.780	14.218
AVRUPA BİRLİĞİ (21 ülke)		28.948	30.202	31.346	
OECD ORTALAMASI		28.523	29.801	30.899	

Kaynak: Education at Glance, 2012: OECD Indicators.

OECD Factbook 2011: Economic, Environmental and Social Statistics.

**EK TABLO. 1.6 OECD ÜLKELERİNDE GENEL VE
MESLEKİ ORTA ÖĞRETİMİN PAYI 2004-2005**

%

	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE
ÇEKOSLOVAKYA	21	79
İNGİLTERE	31	69
HOLANDA	31	69
NORVEÇ	40	60
FRANSA	57	43
YUNANİSTAN	64	36
TÜRKİYE	63	37

Kaynak: OECD, MEB.

EK TABLO. 1. 7 TÜRKİYE'DE ORTA ÖĞRETİMDE ÖĞRENCİLERİN OKUL TÜRLERİNE DAĞILIMI %

		2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
GENEL ORTA ÖĞRETİM	AKADEMİK SEÇİCİ LİSELER	7,1	9	10,1	12,5	11,4	10,6	16,3	11,6
	ANADOLU ÖĞRETMEN LİSELERİ	1	1,3	1,4	1,6	1,6	1,5	1,6	1,8
	GENEL LİSELER	45	43,2	41	36,5	33,9	32,2	24,2	20,1
	ÖZEL LİSELER	2,3	2,3	2,5	2,9	2,9	2,8	2,7	2,8
	AÇIK LİSE	8,3	7,9	8,3	7,6	9,4	9,9	11,5	19,8
	GENEL ORTAÖĞRETİM	63,8	63,8	63,3	61,1	59,2	57,1	56,4	56,1
MESLEKİ VE TEKNİK ORTA ÖĞRETİM	MESLEKİ VE TEKNİK LİSELER	30,9	30,7	30,9	32,1	29,5	33,8	33,6	32,6
	İMAM HATİP LİSESİ	3,2	3,3	3,6	4	3,7	4,7	5	5,6
	ÖZEL EĞİTİM MESLEK LİSELERİ	0,1	0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,02
	ÖZEL MESLEK LİSELERİ	0,04	0,03	0,03	0,03	0,04	0,04	0,04	0,23
	AÇIK MESLEK LİSESİ	2,1	2,2	2,1	2,7	3,8	4,2	4,9	5,5
	MESLEKİ VE TEKNİK ORTA ÖĞRETİM	36,2	36,2	36,7	38,9	40,8	42,9	43,6	43,9

Kaynak: Eğitim İzleme Raporu, 2011.
MEB İstatistikleri, 2011-2012.